

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อสนฺตญฺฐิตา — ความเป็นผู้ไม่พอเพียง(ในกุศลธรรมทั้งหลาย)”

คำว่า อสนฺตญฺฐิตา เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า อะ - สัน - ตฺ - ธิ - ตา] มาจากคำว่า อ (ไม่) สนฺตญฺฐิต (สันโดษ, ยินดีในของของตน ยินดีในสิ่งที่มีอยู่ และยินดีตามสมควร) รวมกับคำว่า ตา (ความเป็น) รวมกันเป็น อสนฺตญฺฐิตา แปลโดยใจความตามพระธรรม คือ ความเป็นผู้ไม่เพียงพอในกุศลธรรมทั้งหลาย กล่าวคือไม่หยุดสะสมความดีเพียงแค่นี้ แต่เห็นประโยชน์ของความดีที่เป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง ก็เป็นผู้เจริญกุศลสะสมความดียิ่งขึ้น เพราะดีเท่าไรก็ยังไม่พอ จนกว่าจะถึงการบรรลุเป็นพระอรหันต์ เนื่องจากกิเลสที่จะต้องละนั้นมีมาก ตามข้อความ จากมนโรธปุรณี อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ว่า

“บทว่า อสนฺตญฺฐิตา จ กุสเลสุ ธมฺเมสุ ได้แก่ ความเป็นผู้ไม่สันโดษ* (คือไม่พอเพียง) ในกุศลธรรมทั้งหลาย จนกว่าจะถึงอรหัตตมรรค”

*หมายเหตุ โดยทั่วไปแล้ว ความไม่สันโดษต้องเป็นอกุศล เพราะไม่ได้เป็นไปเพื่อขัดเกลาความติดข้องต้องการ แต่ถ้าใช้ในนัยของความไม่สันโดษ คือความไม่พอเพียงในกุศลธรรมทั้งหลายนั้น ต้องเป็นธรรมฝ่ายดีเท่านั้น

ชีวิตของแต่ละบุคคลในแต่ละชาตินั้นแสนสั้นมาก ชีวิตในชาติหนึ่งเริ่มต้นที่ปฏิสนธิจิต แล้วสิ้นสุดความเป็นบุคคลนี้ เมื่อจุติจิตเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ทำให้เคลื่อนพ้นจากความเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ที่เรียกว่าตายนั่นเอง ไม่สามารถย้อนกลับมาเป็นบุคคลนี้ได้อีก เกิดมาแล้วในที่สุดก็ต้องตาย แต่ก็ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่า จะเป็นวันใดเวลาใด และตามความเป็นจริงแล้ว แต่ละขณะของชีวิตเป็นธรรมทั้งหมด ธรรมเกิดขึ้นและดับไปอย่างรวดเร็ว มีแต่เกิดแล้วก็เป็นไป ไม่หวนกลับมาได้อีก

ที่ควรที่จะได้พิจารณาอยู่เสมอ คือการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งมีโอกาสได้พบพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ได้พบกัลยาณมิตรที่ให้ความเข้าใจพระธรรมที่ถูกต้องตรงตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ไม่ใช่ใครๆ ก็จะได้พบ เพราะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยจริงๆ ถ้าไม่ได้สะสมความดีมา ก็จะได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าไม่เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่เคยฟังพระธรรมในชาติก่อนๆ มาเลย ก็จะไม่มีความเข้าใจได้พบกัลยาณมิตรและไม่ได้ฟังพระธรรม เพราะฉะนั้นการได้ในสิ่งที่ประเสริฐเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ได้โดยยากแสนยากในสังสารวัฏฏ์อย่างแท้จริง เมื่อเทียบกับการได้รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสภายในชีวิตประจำวัน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกๆ วัน ควรที่จะได้เตือนตนเองอยู่เสมอว่า **จะมีวันพรุ่งนี้หรือไม่ ที่จะได้ฟังพระธรรมต่อไป?** หมายความว่า ชีวิตอาจจะอยู่ไม่ถึงพรุ่งนี้ก็ได้ อาจจะสิ้นชีวิตก่อนถึงวันพรุ่งนี้ก็ได้ **เพราะชาติต่อไป อาจจะเป็นในขณะที่ต่อไปนี้ก็ได้** เมื่อมีโอกาสที่จะฟังพระธรรม ก็ควรรีบฟัง รีบสะสมปัญญาในทันที พร้อมทั้งมีโอกาสดังกล่าวจะได้อะสมความดีประการต่างๆ จะเล็กน้อยหรือมากเพียงใด ก็ไม่ควรละเลย เป็นผู้ไม่พอเพียงในทุกุศลธรรมทั้งหลาย เพราะดีเท่าไรก็ยังไม่พอ จนกว่าจะถึงความเป็นพระอรหันต์ เพราะเหตุว่า สิ่งที่เป็นอกุศล คือความไม่ดีทั้งหลายที่สะสมมาอย่างมากมายในสังสารวัฏฏ์ เป็นสิ่งที่จะต้องถูกขัดเกลากด้วยความดี และความเข้าใจพระธรรม

ทุกครั้งที่มีโอกาสได้ฟังพระธรรม ย่อมเกิดประโยชน์ คือความรู้ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นเพิ่มขึ้น เพราะเหตุว่าฟังพระธรรม ก็เพื่อประโยชน์คือความเข้าใจถูกเห็นถูก ความเข้าใจถูกเห็นถูก ก็จะเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลให้ความดีทั้งหลายเจริญยิ่งขึ้น มีโอกาสดังกล่าวจะเจริญกุศลประการใด ก็เจริญทันที พร้อมทั้งเห็นโทษเห็นภัยของอกุศลแต่ละขณะที่เกิดขึ้น เช่น ความโกรธ ความริษยา ความตระหนี่ ความติดข้อง ความเห็นผิด และความไม่รู้ เป็นต้น แล้วค่อยๆ ขัดเกลากุศลธรรมทั้งหลายเหล่านี้ จนกว่าจะละได้หมดสิ้นเป็น**สมุจเฉท** (ถอนขึ้นได้อย่างเด็ดขาด ไม่เกิดอีกเลย) นี่คือประโยชน์ของการฟังพระธรรม ซึ่งบุคคลผู้มีโอกาสได้ฟัง ได้ศึกษาและมีความเข้าใจไปตามลำดับเท่านั้น ที่จะเป็นอย่างนี้ได้ คือได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เหมือนกับพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีตที่ท่านได้รับประโยชน์จากพระธรรมมาแล้ว ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร . ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]